

Nehezen búcsúzott a vérbeli Kondor-rajongó kedvenc zsurnalisztájától a Budapest novemberben végén. Néhány hónappal később azonban jött a hír: Gordon Zsigmond újabb történetekben bukkan fel, ezúttal novellákban. Kondor Vilmossal új könyve, a *Magda, a bestiális Népszínház utcai mindenese* megjelenése alkalmából Falvai Mátyás készített e-mailinterjút.

FALVAI MÁTYÁS: Az Új Forrás megkeresése előtt nem izgatta a novella ötlete? A hard-boiled krimiszerzőktől nem idegen a műfaj, többek között Chandler és Hammett is írt kriminovellákat.

KONDOR VILMOS: Nem, egyáltalán nem érdekelt és nem izgatott. Fiatalon írtam novellákat, mert fiatalon mindenki ír novellákat, volt köztük jobb is, meg rosszabb is, de magamtól eszembe nem jutott volna megint rövidebb lélegzetű írásokat írni. Hammett novellái példaként sem nagyon szolgálhattak volna semmilyen formában, mert én nem nagyon szeretem ezeket az írásait, sokkal inkább kedvelem Elmore Leonardot ebben a műfajban, különösen a westernjeit. Ráadásul valamiért a novella olyan pepecs műfajként maradt meg bennem. Az ember sokáig vacakol valamivel, aminek hamar vége van, és könnyen el lehet felejteni. Aztán érkezett a felkérés az Új Forrástól, és elgondolkodtam ezen az egészen a pepecseléssel meg a felejtéssel, és arra lettem figyelmes, hogy élvezem az írást, és már várom, hogy mikor írhatok még egyet. Őszintén mondom: köszönöm Jász Attilának a felkérést.

F.M.: Ha már Chandler és Hammett. Feltűnt, hogy interjúiban az elődök körében Dashiell Hammettről beszél elsősorban, Chandlert mintha következetesen kerülné, jöllehet –

valószínűleg a nagyobb számú filmes feldolgozások miatt – Chandler neve ismertebb hazánkban. Jól érzem, hogy Ön mégsem kedveli annyira?

K.V.: Jól érzi: nem szeretem Chandlert. Hammett olyan, mint egy tizenkét éves, kiváló single malt skót whisky. Chandler meg olyan, mint egy kentucky bourbon jéggel meg szódával. Mindkettőre szükség van, de ha rajtam múlik, maradok az eredetnél, még ha nem is iszom belőle olyan sokat. Hammett tíz év alatt, a harmincas évek közepéig olyan életművet alkotott, aminek minden mondata harap, minden mondata friss. Hősei nem szájhősök, nem tud mondani nekem egyetlen jópofa mondatot sem, ami Hammett főszereplőinek szájából hangzott volna el, ennek ellenére az írásai számítanak. Ezek nem jelentéktelen írások, ezeknek súlya van, és ha olvasnivalót keresek a polcon, az ujjam mindig átsiklik – habozás nélkül – Chandler regényein. Marlowe-nak csak a szája jár, állandóan sajnálja magát, és ez engem fáraszt. Én ilyen alakkal nem szívesen töltök időt.

F.M.: Regényíróként milyen kihívásokkal találta szemben magát novellairás közben?

K.V.: Sokkal jobban kellett a cselekményre koncentrálnom, kevesebb mellékszereplőt írhattam meg (pedig őket szeretem a legjobban), és a végére mindig igyekeztem valamiféle csattanót találni. Feszesebben kellett írnom és feszesebben kellett gondolkoznom. A történetek adottak voltak, azt kellett csak eldöntennem, hogy mit nem írok meg belőle. Egyetlen novellánál nem bírtam magammal: a *Pernahajder volt-e Schok Jenő?* című írás harmadánál kiderült, hogy ez akár egy regény is lehetett volna, és kicsit bővebbre is vettem az elbeszélést, de nem bántam meg.

F.M.: Olyan időkb en bukkant fel Gordon Zsigmond alakja e novellákban, amelyeket a regények figyelme elkerül. Maradt azonban még bőven fehér folt Gordon életében. Nem csábítja, hogy kiaknázza ezeket az időszakokat is? Különösen a philadelphiai epizód volt üdítő, teljesen új színekkel gazdagítva Gordon portréját. Az ember olvasná még. Az író nem írná?

K.V.: Hogyne írnám! Tudja, mi az érdekes? Az a philadelphiai epizód. Az eredeti újságcikket még a *Budapest noir* kutatása során találtam meg valamikor 2006-2007-ben, azóta rakosgattam magamban ide-oda, gyakran elolvastam, aztán amikor adta magát a lehetőség, nagy örömmel írtam meg, noha az ötlet legalább öt éves volt. Szívesen írok még történeteket Gordonról, pont a fehér foltokat színezve. Akár még egy-két amerikai történetet is megírnék, különösen a *Gengszterkorzó* miatt, hiszen gyakran azon kapom

magam, miközben a sorozatot nézem, hogy Gordon alig két órára lakott Atlantic Citytől. Lehet, hogy busszal járt oda hétvégenként, és lehet, hogy egyszer összefutott Nucky Thompsonnal. Biztos nem fogom megírni, csak látom Gordont magam előtt a korzón, amint egy hajnal az óceán partján találja. És nem egyedül, hanem egy lány társaságában, aki Gillian kuplerájában dolgozott, de az öccsét megölték két karton whiskyért, Gordon meg... És persze nagyon érdekel, hogy milyennek látta Magyarországot, amikor hazajött. A gazdasági válság kitört, az ország romokban hevert – Magyarországot térdre kényszerítette a Wall Street csődje úgy, hogy pár évvel korábban a tőzsde saját magától is összeomlott már egyszer. Egyszóval ez egy nagyon érdekes korszak volt, és érdekel, hogy Gordon miként látta ezt. Rendszeresen belebotlok a történeteibe, sok mindent el szeretnék mesélni még róla – de inkább a húszas és a harmincas évekre koncentrálna.

F.M.: Nagy tisztelettel adózik a század első felének úttörő zszurnalisztái előtt, novelláskötetét is nekik ajánlja. Miért érzi úgy, hogy megkülönböztetett tisztelet illeti ezeket az embereket? Mi az, ami kiveszett, és mi az, ami még a mai napig meghatározó abból a hagyományból, amelynek az alapjait ők tették le a magyar sajtóban?

K.V.: Többször is olvastam Tarján Vili visszaemlékezéseit meg Nádas Sándor kitűnő regényét, *A redakció lányá*

t. Ők egy mára már érthetetlené csorbult világban éltek: kommunikációs eszközként a telefon állt rendelkezésükre, abból is kevés, és kész. Akkoriban nem lehetett valaki csak úgy per hecc zszurnaliszta, azért meg kellett dolgozni, és ha valaki olyan jó nevű újságíró lett, mint mondjuk Tarján, akkor sem engedhette meg magának, hogy ne dögöljön meg egy jó sztoriért. Ha kellett, napokig nem aludtak, tényleg valamiféle túlvezérelt vadászkopóként rótták az utcákat az igazságot keresve. Elsőnek kellett lenniük - és lehettek is első. Az első világháború alatt a világ

Az Est

tudósításaiból kapta a háborús híreket. Amit a legjobban szeretek bennük, az a hitük: hitük a sztoriban és hitük abban, hogy ha ezt megírják, attól valami változni fog. És változott is, nem egyszer. Az pedig nem volt kérdés, hogy egy zszurnaliszta tud-e írni, mert tudott. Van még egy faktor, ami vonz engem. Az egésznek a hangulata. A státusa. Akkoriban újságírónak lenni társadalmi státust jelentett, a szakmának volt egy sajátos hangulata, a sötét parlamenti folyosóktól a még sötétebb rendőrségi folyosókig. Nádas, Tarján, Tábori, Fényes és a többiek hittek abban, hogy az igazság fontos, és azt nem csak meg lehet, hanem meg is kell írni. Ez a hitük ragadott meg engem annyira mélyen. Hittek az igazságban, és ez által felül is emelkedtek hétköznapijaikon, és lehettek hősök. Ezek a hősök mára már kihaltak. Nincsenek egyszemélyes keresztes hadseregek, nincsenek eltökélt emberek, akik egyedül képesek kideríteni az igazságot. Woodward és Bernstein óta alig páran szereztek maguknak hírnevet azzal, hogy megírták az igazságot, és ennek tényleges eredménye lett. Amennyire látom, mára teljesen megváltozott ez a hivatás. Az igazság alig érdekel valakit, a legtöbbször csak a sztori, néha még az sem, az újságírók közt több az elkötelezett, mint a független - megváltozott a világ, és ez így van rendjén. Azok, akiről én írok, a bűnügyi zszurnaliszták, a rendőri tudósítók, azaz a

riporterek nem csapódtak ideológiákhoz, vagy ha igen, hát riportjaikon ezt nem lehetett érezni. Az igazság nem jobb- vagy baloldali, nem nemzeti vagy urbánus, az igazság, már amennyire megismerhető, objektív, és nekik ez volt a fontos. Ráadásul ezek a riporterek nemegyszer bevallottan a szegények és a nyomorultak mellett álltak, értük és miattuk írtak, és nekem ez imponál. Bármennyire is furcsának hangozhat, én egyenrangú zsurnalisztaként gondolok az első szociográfiai igényű cikkek és könyvek írójára, Tábori Kornélra, és a nemegyszer szenzációhajhász Tarján Vilire, vagy a revolverlap-szerkesztőnek elkönyvelt Nádas Sándorra. Akikről én írok – és akiket olvasok is – sokat fizettek azért, hogy kiálltak az elveik mellett.

1918–19-ben

ezek a zsurnaliszták (Tábori Kornél, Fényes László, Pásztor Árpád, Tápay Szabó László, sőt még Nádas is) kiálltak a forradalmak mellett. Nem voltak kommunisták, de elég régóta harcoltak az egyenlőtlenség és a nyomor ellen, hogy üdvözöljék a forradalmakat. És utána drágán megfizettek érte: az új rezsim nem nézte jó szemmel az ő munkájukat, ellenséget látott bennük, minimum kommunistaszimpatizánsokat, és ennek megfelelően kiszorították őket az újságírás főáramából. Hittek valamiben, kiálltak valami mellett, és végezték annyira jól a munkájukat, hogy a hatalom tartott tőlük. Ma mindenkinek van véleménye, csak éppen kevesen tudnak cikket írni. Én olyanokról írok, és olyanok előtt akartam főt hajtani, akik nem az egójukkal törődtek a cikkekben, hanem az igazsággal. Tiszteletet ezen felül pedig azért érdemelnek még, mert megteremtették a modern magyar újságírást, amiből mára ugyan kevés maradt, de érdemeik múlhatatlanok. Az nem rajtuk múlt, hogy az utókor merre kanyarodott az általuk megkezdett útról. A

Budapest novemberben

kezdődik egy Nádas-idézettel, ami szerintem a kor és a magát valamire tartó riporter credója: „Életemben soha kormánypartot nem szerettem, meg se tudom érteni az örök helyeslőket s minden csöpp véremmel csak küzdeni tudok a hatalom erőszakosaival szemben.”

F.M.: Mit lehet tudni a Budapest Noir külföldi fogadtatásáról? Legutóbbi információim szerint 6 nyelven adták ki eddig. Szemelvényeket olvashattunk a kritikákból a Budapest-könyvek honlapján, de arról, hogy ténylegesen hogyan alakult a könyv sorsa, nem nagyon értesülhetett a hazai olvasó. További kötetekre is kötött szerződéseket, vagy csak a Budapest Noirra?

K.V.: A *Bűnös Budapestet* megvette a holland, az olasz, a német és a finn kiadó is. Én ennek nagyon örülök, azt azonban például el kell ismerni, hogy a *Budapest noir* német kiadása nem valami jól sikerült: rossz lett a cím, a borító, félrevezető a fülszöveg és több olvasó nem tudott mit kezdeni a szöveg sajátosságaival. Nem ment át a humor, és a tata személye sokakat irritált. A francia kiadás fogadtatása egyértelműen pozitív volt, ahogy az olasz is, és a regényt Amerikában is melegen fogadták. Az eladások biztatóak, bár néhány országban látszik, hogy a kiadó nem foglalkozott a könyv promóciójával, de talán ez megváltozik.

F.M.: Lehet egyáltalán kilépni a Budapest-könyvek világából? Nemcsak az a kérdés, hogy Gordon történetét lehet-e folytatni, hanem hogy tud-e Kondor Vilmos vidéki kisvárosban, netán a '70-es években vagy éppen a 16. században is működni? Pontosabban fogalmazva: érdekli-e Önt egyáltalán más is az eddig megismert kereteken, témákon kívül?

K.V.: Erre a kérdésre több válasz is van, a végére talán összeállnak egységes egészzé. Az amerikai íróiskolák egységes jelmondata ez: Írj arról, amit ismersz! Én ezzel nem értek egyet. Sokáig azért írtam pocsék dolgokat, mert arról írtam, amit ismertem: a saját unalmas életemről, meg a saját unalmas személyemről. És az rajtam kívül senkinek sem volt érdekes, sőt a vége felé már nekem sem. Ezért is döntöttem úgy, hogy arról írok, amit nem ismerek. Mit tudtam hét éve a harmincas évek Magyarországról? Feladat volt megismerni, feladat volt kideríteni, utánamenni, megérteni - és a végén megírni. Kihívás volt, és én szeretem a kihívásokat. Amikor a lányok kicsik voltak, állandóan azon vitakoztunk a feleségemmel, hogy milyen feladatokat adjunk nekik. Én mindig amellett kardoskodtam, hogy egy kicsivel lőjünk a szintjük fölé. Nem sokkal, csak egy kicsivel, mert az spannol. Ugyanezt gondolom az írásról is. Ha egy unalmas, ősz barkójú középiskolai tanár nyugjeiről akarnék írni, rengeteg anyagom lenne. De nem erről akarok írni, hanem más korról és más emberekről, amit és akiket nekem kell megismernem, és talán azért is szeretik sokan a szereplőimet, mert többüket egyszerre ismerjük meg az olvasóval. Ebből fakadóan a válaszom igen, hogyne érdekelnének más korok. Volt is egy ötletem pár éve. Tudja, nagyon szeretem Csörsz Istvánt, meg sokat hallgattam (sőt hallgatom most is) a Fonográfot és Koncz Zsuzsát, és még a *Kengurut* is megnézem párévente. Eszembe jutott hát, hogy lehetne írni egy krimi a hetvenes években, aminek a főhőse egy csöves lenne. Elmondtam a feleségemnek, aki – szokásához híven – három kérdéssel rámutatott, hogy miért lenne érdemes mással foglalkoznom. Az ötletet nem adtam fel, de én is látom benne a problémákat. Ha ezeket meg tudom oldani, akkor talán megírom. Ám ugyanennyire vonzanak régebbi korok is. Megkímélem magát is, meg az olvasókat is a frázistól, miszerint mennyire gazdag a magyar történelem, de az ne írjon több könyvet (vagy egyet sem), aki ne találna bármelyik évszázad bármelyik évtizedében minimum egy megírásra érdemes izgalmas sztorit.

Az Est

egyetlen lapszámában öt-hat novella és legalább egy regény van. Mennyi sztori van hát a régebbi korokban? Mi lenne, ha Bakfark Bálint nyomozna? Ugyis bejáratos volt mindenhova, ismert mindenkit, ha valakinek, hát neki könnyű lett volna nyomozni. Mi lenne, ha Zrínyi környezetéből egy fiatal írnok nem akarná elhinni, hogy gazdáját egy vaddisznó öklelte fel, és nekiállna nyomozni? Nem sorolom, mert dögvél vannak ilyen történetek. Előbb vagy utóbb biztosan írok egy ilyet, már csak azért is, mert nagy kihívásnak tartom, hogy miként tudok megfelelni a saját magam elvárásainak egy ennyire más történelmi környezetben. Amin most dolgozom, szintén új kihívás. 1944 októberében egymást érték az izgalmak Magyarországon, ezért egy akcióban gazdag történetet akarok elmesélni, és megpróbálok kilépni az eddig megszokott kereteimből. Az évek során összegyűjtöttem magamban pár történetzilánkot, melyek nem Pesten és nem a harmincas években játszódnak, ezek közül egyet vagy kettőt meg is fogok írni, de azt tudom: Pesttől nagyon nehéz lesz elszakadnom.